

BOSHLANG'ICH SINFLARDA O'QUVCHILARDA O'QISHGA QIZIQISHNI OSHIRISHNING SAMARALI YO'LLARI

*Saparova Zaynab Ulug'bek qizi,
Urganch innovatsion universiteti
Boshlang'ich ta'lim yo'nalishi 23/08-guruh talabasi
yaxshimuratovaziz@gmail.com*

Annotatsiya: Maqolada boshlang'ich sinf o'quvchilarida o'qishga bo'lgan qiziqish va ichki turtkini shakllantirishning psixologik-pedagogik asoslari yoritiladi. Shuningdek, o'qituvchi faoliyatida motivatsiyani kuchaytirish, o'quvchilarda bilim olishga ijobiy munosabatni rivojlantirish usullari tahlil qilinadi.

Kalit so'zlar: qiziqish, motivatsiya, ta'lim jarayoni, o'quvchi faolligi, rag'bat, interfaol usullar, o'qituvchi mahorati.

Аннотация: В статье рассматриваются психологические и педагогические основы формирования интереса и внутренней мотивации к обучению у учеников начальных классов. Также анализируются методы повышения мотивации в деятельности учителя и развития положительного отношения учащихся к процессу получения знаний.

Ключевые слова: интерес, мотивация, учебный процесс, активность учащихся, поощрение, интерактивные методы, педагогическое мастерство.

Annotation: The article highlights the psychological and pedagogical foundations of developing interest and intrinsic motivation for learning among primary school students. It also analyzes methods of enhancing teacher motivation and fostering a positive attitude toward learning among pupils.

Keywords: interest, motivation, learning process, student activity, encouragement, interactive methods, teaching skills.

Kirish. Ta'lim tizimining poydevorini boshlang'ich bosqich tashkil etadi. Bu davrda bola o'zini o'quvchi sifatida anglay boshlaydi, bilim olishga munosabati

shakllanadi. Shu bois, dars jarayonida o'quvchining o'qishga bo'lgan ichki istagini uyg'otish, uni rag'batlantirish – o'qituvchining eng muhim vazifalaridan biridir.

Motivatsiya – bu o'quvchini faoliyatga undaydigan, o'qishga yo'naltiruvchi ichki omillardir. U nafaqat bilim olishni rag'batlantiradi, balki o'quvchining o'zini namoyon etishiga, muvaffaqiyatga intilishiga yordam beradi. O'quvchilarda motivatsiyani shakllantirish – bu o'qituvchining shaxsiy yondashuvi, darsni tashkil etish uslubi va psixologik iqlim bilan chambarchas bog'liq jarayondir.

Boshlang'ich sinf o'quvchilari tabiatan faol, qiziquvchan va har narsani bilishga intiluvchan bo'lishadi. Shuning uchun ta'lim jarayonida bu tabiiy qiziqishni to'g'ri yo'naltirish muhim. Quyidagi usullar motivatsiyani shakllantirishda samarali hisoblanadi:

1. O'yin texnologiyalaridan foydalanish.

O'yin bolalar uchun tabiiy faoliyat turi bo'lgani sababli, darsni o'yin bilan uyg'unlashtirish o'quvchini faol ishtirok etishga undaydi. “Topib ko'r”, “Kim topqir?”, “Bilim o'yini”, “Sehrli raqamlar” kabi mashg'ulotlar darsni jonlantiradi va o'quvchilarda o'qishga ijobiy munosabat hosil qiladi.

2. Rag'bat va maqtov tizimi.

Har bir kichik yutuqni qadrlash, o'quvchining muvaffaqiyatini e'tirof etish – kuchli motivatsiya omilidir. “Ajoyib ishlading!”, “Bugun juda faol bo'lding!”, “Senga ishonaman!” kabi so'zlar bolada o'z kuchiga ishonch va darsga mehr uyg'otadi.

3. Interfaol metodlardan foydalanish.

“Klaster”, “Aqliy hujum”, “Tushunchalar jadvali”, “Insert” kabi metodlar o'quvchini fikrlashga, o'z g'oyasini ifodalashga va guruhda ishlashga o'rgatadi. Bunday usullar darsni zerikarli emas, balki ishtirokchi xarakterga keltiradi.

4. Amaliy faoliyatga asoslangan o'qitish.

O'quvchilarga o'rganilgan bilimlarni amalda sinab ko'rish imkonini berish zarur. Rasm chizish, tajriba o'tkazish, kichik loyiha tayyorlash kabi faoliyatlar o'quvchida “o'zim bajardim” hissini shakllantiradi, bu esa motivatsiyani mustahkamlaydi.

5. Individual yondashuv.

Har bir bolaning o'ziga xos qobiliyati va o'rganish sur'ati bor. O'qituvchi bunga e'tibor qilgan holda dars jarayonini shaxsiy imkoniyatlarga mos tashkil etsa, o'quvchi o'z muvaffaqiyatini his qiladi va bu uni yanada rag'batlantiradi.

6. Sinfdagi ijobiy muhit.

Dars jarayonida iliq, do'stona, qo'llab-quvvatlovchi atmosfera mavjud bo'lishi zarur. O'quvchi xatodan qo'rqmasligi, o'z fikrini ochiq ayta olishi kerak. Shunday muhitda tabiiy ravishda motivatsiya paydo bo'ladi.

Bundan tashqari, ota-onalar bilan hamkorlik o'quvchining motivatsiyasini oshirishda katta rol o'ynaydi. Agar oila farzandning darsdagi yutuqlarini e'tirof etsa, unga qiziqish bilan yondashsa, bu bolaning o'qishga bo'lgan mehrini yanada kuchaytiradi.

Zamonaviy davrda motivatsiyani oshirishda **axborot texnologiyalaridan** ham samarali foydalanish mumkin. Interaktiv doska, elektron o'yinlar, taqdimotlar va videodarslar orqali bolalarda bilim olish jarayoniga nisbatan ijobiy hissiyotlar shakllanadi.

Xulosa

Motivatsiya – boshlang'ich ta'limda o'qitish sifatini belgilovchi asosiy psixologik omillardandir. O'qituvchi darsda faqat bilim beruvchi emas, balki o'quvchini ilhomlantiruvchi shaxs sifatida faoliyat yuritishi lozim.

Motivatsiya yuqori bo'lgan o'quvchi:

- o'qishga ongli yondashadi;
- mustaqil fikrlaydi va savollar beradi;
- o'z fikrini erkin ifoda etadi;
- muvaffaqiyatga intiladi va ijodkorlikka moyil bo'ladi.

Demak, boshlang'ich ta'limda o'qituvchining asosiy vazifasi – har bir o'quvchi uchun darsni qiziqarli, foydali va rag'batlantiruvchi tarzda tashkil etishdir. Shundagina ta'lim jarayoni samarali kechadi va o'quvchida o'qishga doimiy motivatsiya shakllanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yhati:

1. Abdullayeva D. *Boshlang'ich ta'lim psixologiyasi va pedagogikasi*. — Toshkent: TDPU, 2021.
2. Hasanboyeva O. *Innovatsion yondashuvlar asosida ta'limni tashkil etish*. — Toshkent, 2022.
3. Mavlonova R. *Pedagogika nazariyasi va amaliyoti*. — Toshkent, 2020.
4. O'zbekiston Respublikasi Xalq ta'limi vazirligi me'yoriy hujjatlari, 2023-yilgi nashr.